

Interview

PAULO COELHO: "GOOI JE VLEUGELS IN DE WIND!"

door Geert Kimpen

Stel, je hebt een schrijver die je mateloos bewondert. Bijvoorbeeld; Paulo Coelho. In momenten van vertwijfeling vind je in zijn boeken de moed om er weer voluit tegenaan te gaan. Door hem herinner je je dat elk mens op de proef gesteld wordt bij het najagen van zijn dromen. Maar ook, dat elke droom geleefd moet worden. Dat je leven een legende is. Een boek met een spannende plotlijn. Zoals het leven van die schrijver zelf leest als een avonturenroman. Dat ook hij op zijn bek gaat maar steeds weer recht krabbelt.

Stel nu dat je een paar weken gaat herbronnen, in pakweg Portugal, na een jaar hard werken. Bovenin je koffer leg je natuurlijk zijn boeken. Zoals de zon en het water je lichaam zullen opladen, zullen zijn boeken je geest weer zuiveren. En op een van die vakantiedagen loop je chagrijnig door de straten van Lissabon. Want je was net te laat op de afspraak waar een gids je zou oppikken voor een geleide wandeling. Plots krijg je een hartstilstand. Je staat oog in oog met Paulo Coelho. Hij grijnst je toe vanuit een etalage van een boekhandel. 'Dit kan niet waar zijn.', denk je. Het is ook niet waar. Het is een zorgvuldig uitgesneden kartonnen Coelho. Vanaf dan valt het je op dat hij in elke boekenwinkel staat. Overal omringd door stapels van zijn nieuwe boek 'Veronica decides to die'. Een boekhandelaar vertelt dat hij in de stad is. Hij geeft je het nummer van de uitgeverij. Je belt en vraagt of hij lezingen geeft.

'Wil je hem spreken?' vraagt zijn publiciteitsagente.

Je bent stomverbaasd.

'Morgen? Om half twee?'

Shit! Je kunt niet. Want dan ga je naar Fatima, de bedevaartsplek waar Maria aan drie herderskinderen verscheen.

'Overmorgen dan?'

Twee dagen later schudt je hem je klamme hand in de lobby van het Tivoli-hotel.

"Please call me, Paulo.", zegt hij met Zuiderse zwierigheid. Zijn zachte bruine ogen nodigen je uit hem te volgen naar de lege bar.

Terwijl je achter hem aan loopt en je verwondert over zijn kleine paardestaartje, stamel je "Thank you, I am Geert."

Hij biedt je een sigaret aan maar genereus wil jij daar een sigaar tegenover stellen. Alleen, het doosje valt uit je natte handen. Als een Tai Chi meester kruipt Coelho sierlijk over de grond om jouw sigaretjes te verzamelen.

Je denkt: 'Shit! De man, die wereldwijd goed is voor alleen al 30 miljoen verkochte boeken van zijn hit De Alchemist, zit geknield aan je stinkende vakantieschoenen!'

Hij blijft langer onder dan normaal want zijn blik rust op je zwarte tas.

"Heb je mijn boeken in het Nederlands bij je?"

"Ik ken geen Portugees.", verontschuldigt je je.

"Ik zou ze willen tekenen."

Hij is gek, denk je. Hij vist een beduimeld exemplaar van 'De weg naar het zwaard' uit je tas en liefkoost het.

"Ken je die boekhandel in Amsterdam? Op het eind van een straat, op een hoek. Er staat een standbeeld."

Je roept met veel te luide stem "Atheneum!".

"Ja!"

Trots wis je het zweet van je voorhoofd.

"Daar kwam ik regelmatig toen ik in Amsterdam woonde. Ik droomde dat ooit mijn boeken daar te koop zouden zijn. Enkele jaren terug was het zover. Mijn boeken stonden daar in de rekken. En nu heb jij ze gewoon bij je..."

"Er staan er nog hoor...", probeer je een grapje te maken.

Hij lacht als een roefdier en sluit dan zijn ogen. Zijn gedachten glijden twintig jaar terug in de tijd.

"Singel 83. Het Brouwershotel. Een van de oudste hotels van Amsterdam. Ik vervloekte mijn hele spirituele zoek. Als God bestaat dan moet hij in elk geval niet bij mij zijn, dacht ik. Ik was het zat. Het werd me te ingewikkeld. Te moeilijk. Het was januari 82. Ik was 35. Toen ontmoette ik in de coffeeshop van dat hotel mijn meester. J."

J. Ritman, jubel je, inspirator van de Bilbiotheca Philosophica Hermetica, de Amsterdamse bibliotheek waar ook Umberto Eco zijn research deed voor "De Naam van de Roos"!

"Nee, nee helemaal niet. Mijn meester heeft helemaal niets klassieks over zich. Hij is zo'n echte typische bestuurder van een bedrijf. Ik had van tevoren ook een heel ander beeld bij een 'meester'. Hij wil trouwens niet dat ik hem zo noem. Hij werkte voor Philips. Hij is nu enkele jaren met pensioen. Hij is een hele wijze man."

Vertel mij wat, denk je. Doorheen Coelho's oeuvre is J. ook een beetje jouw meester geworden. Je herinnert je hoe hij Coelho initieert in de Orde van R.A.M. Vroeg hij nu maar of je wist waar R.A.M. voor stond. Achtereel zou je antwoorden: 'Tuurlijk. De R staat voor rigor oftewel kracht en regnum, koninkrijk dus. De A staat voor amor, liefde en agnus, lam en de M staat natuurlijk voor misericordio, barmhartigheid en mundi, de wereld.'

Je zou, alsof je er zelf bij geweest was, herinneringen ophalen aan die avond dat Paulo ingewijd zou worden tot Meester. Maar dat feest ging mooi niet door.

"Ik geloofde toen dat je aan de ene kant uitverkorenen had en aan de andere kant, nou ja, de rest zeg maar. Ja, ik had nogal een elitaire blik op de wereld."

Paulo had dan ook het zwaard moeten weigeren toen J. het hem aanbood in het ritueel. Toen Paulo integendeel gretig zijn handen uitstak, stampde J. het uit zijn handen. Het ritueel werd afgelast. J. gaf hem toen een opdracht die zijn leven zou veranderen.

"J. stuurde me op pelgrimstocht naar Santiago de Compostela. Daar leerde ik dat de wijsheid niet ergens in het hogere gezocht moet worden. De wijsheid is te vinden in het gewone leven tussen de gewone mensen. Ik leerde daar om die tekenen te herkennen die dagelijks op je pad komen. Tijdens die pelgrimstocht ben ik veranderd. Dat kwam omdat ik me zelf toestond om te veranderen. J. had gelijk toen hij zei: 'In die pelgrimstocht zal je het leven zelf ervaren en dat is waar het om gaat, ervaring. Dat kun je niet leren op academisch niveau.'

Na Santiago was ik bereid te betalen voor mijn dromen. Eindelijk geloofde ik dat ze mogelijk waren."

Hij bladert door 'De weg van het zwaard' waar hij zijn tocht in beschrijft.

'Don't ever follow the manual', schrijft hij er voor jou in. Met dit 'dagboek van een magiër' debuteerde hij op 40 jarige leeftijd.

"Je kunt niet geloven hoe lang het geduurd heeft voor dit boek begon te lopen. Of neem nu deze..."

Hij grist 'De Alchemist', zijn tweede boek, uit je tas.

"Dit was een complete flop toen het uitkwam. Het verkocht slechts 900 exemplaren. Mijn toenmalige uitgever zei: 'Ik kap ermee. Ik wil dit niet langer uitgeven. Hier heb je het contract terug. Probeer maar een andere gek te vinden.' Als je levensdroom altijd schrijven geweest is, komt dat keihard aan. Dan ga je eindelijk je legende leven en dan..."

Ik herinner me nog dat ik als kleine jongen aan m'n ouders vertelde dat ik schrijver wilde worden. Ze dachten dat ik gek was. Een dwaas. Wie zou er in godsnaam in Brazilië van het schrijven kunnen leven! En ik geloofde hen.

Maar op dit punt in mijn leven geloofde ik hen niet meer. Ik wist dat er geen weg meer terug was. Ik zou nog liever sterven dan te vluchten. Sterven is tenminste een onderdeel van het leven. Dus ik dacht niet na. Ik had zelfs de tijd niet om te twifelen of ik wel zou lukken. Ik deed wat ik te doen had; een andere uitgever zoeken. En dat lukte..."

En hoe! De Alchemist kwam in 150 landen in 61 talen uit. Warner Brothers kocht de filmrechten. Madonna noemt het haar lievelingsboek. Er bestaan Franse symfonieën, Broadway musicals en Turkse toneelversies van. En ook jij bent kapot van het verhaal van de schaapherder die droomt over een gouden schat aan de voet van de piramide. Ook jij waande je in de oase van de woestijn waar hij de alchemist ontmoette. Ook jij werd verliefd op Fatima die water bij de bron kwam putten. Ook jij trok verder omdat je eerst je schat moest vinden.

Je denkt aan het motto van het boek 'Als je iets wilt, spant het hele universum samen om ervoor te zorgen dat je je droom verwezenlijkt.' Ondertussen schrijft hij in jouw boek 'Pay the price of your dreams'.

"Waarom denken mensen toch dat het onmogelijk is om hun eigen legende te leven? Het is toch tragisch als je je strikt aan de regels van wat wel en niet hoort, houdt! Had iedereen maar het lef naar het kind in zich zelf te luisteren. Het jongetje in je onthoudt altijd wat je droom was. Maar soms is zijn stemmetje gesmoord.

Pas door mijn pelgrimstocht te wandelen, hoorde ik hem weer klaar en duidelijk. Ik werd weer enthousiast en dat is het beste wat je kan overkomen. Alsof je dagelijks met God aan tafel zit en je als een kind zo blij je verhalen aan hem vertelt.

Natuurlijk hangt er ook een prijskaartje aan. Alles in het leven heeft een prijs. Maar je kan toch veel beter je portemonnee opentrekken voor iets wat alles voor je betekent in plaats van voor een kleurloos bestaan? Want betalen zul je.

Nou moet ik eerlijk toegeven dat ik wel erg voordelig uit ben.

Want wat kost mijn schrijversschap me nu? Goed, ik moet heel veel reizen over 4 continenten terwijl ik daar niet altijd zin in heb. Er zijn dagen dat ik vijf keer dezelfde vraag zit te beantwoorden. En als het dan ergens gezellig is, word ik weer ergens anders verwacht. Of ook het spreken op academische conferenties valt me heel moeilijk. Ik ben daar veel te verlegen voor.

Maar kom zeg, ik zoek daar gewoon mijn evenwicht in. Dat vraagt alleen wat discipline. Ik hou wel van feesten, van dronken worden en het laat maken. Maar toch gaat gewoon de wekker om 7 uur om te beginnen werken. Zo kan ik blijven doen wat ik het liefste doe; schrijven."

En dat is precies wat je zelf ook zou willen doen; schrijven. Het geeft je hoop dat hij er pas op zijn veertigste mee begonnen is.

"Dat is de kracht van mijn boeken, denk ik. Dat ze hoop geven. Toen ik de "De lessen van don Juan" van Castaneda las, gaf mij dat ook hoop. Kon ik ooit maar zo'n oude indiaan ontmoeten die mij in het leven inwijdde, dacht ik. Dat gaf me kracht. De sensatie van 'je bent niet alleen'.

Krijg ik uiteindelijk zo'n pragmaticus als meester! Nou ja, De Traditie is dan ook helemaal geen geheim genootschap of iets occults ofzo. Je zou ons kunnen vergelijken met een sociëteit van sigarenliefhebbers. Maar in plaats van over sigaren hebben wij het over de symbolische aspecten van het leven en de natuur. De universele symbolen die je in elke religie terug vindt en die de geschiedenis overstijgen. De Traditie bestaat uit een kleine groep mensen uit de katholieke kerk die zich zelf R.A.M. noemen.

Dat katholieke ligt voor mij voor de hand. Dat stroomt in het bloed door mijn aderen. Maar ook katholiek in de betekenis van dat je je eigen verantwoordelijkheid hebt. Dat je niet klakkeloos achter een priester aanloopt.

Iedere meester heeft vier leerlingen. Of tenminste leerlingen, er zijn vier mensen die ik aanspoor om bepaalde taken te ondernemen. Zoals J. het als taak ziet mijn spirituele zoektocht richting te geven. Hen het leven of universum uitleggen, kan ik niet. Maar door bijvoorbeeld een pelgrimstocht te maken, ervaren ze hun eigen universum. Niet door studie.

De pretentie om iets te onderwijzen dicht ik me zelf niet toe. Ik ben verre van perfect. Ik rook en drink en eet vlees; eigenlijk doe ik alles wat politiek incorrect is. Ik ben een krijger, weet je wel, geen wijs man."

Maar wel een aandoenlijke krijger, weet je, terwijl hij alweer in je zwarte tas graait. Een krijger die net zo onhandig, ongeduldig of angstig kan zijn dan jij zelf. Eerder een antiheld. Eentje die graag zijn vrouw meeneemt op zijn spirituele avonturen omdat zij beter kaart kan lezen. Iets te vrijmoedig geworden, vraag je hoe belangrijk zijn vrouw nu eigenlijk voor hem is.

Hij gooit je exemplaar van 'Aan de oever van de Piedra huilde ik', op het zwart marmeren tafelblad. Je schrikt je wezenloos. Terwijl hij er nog net 'Love is the road' in geschreven had. Dan gooit hij zijn gespierde armen, met links de tattoo van een vlinder, de lucht in en slaat vervolgens zijn schrijvershanden voor zijn ogen.

Domme vraag ook, denk je bang.

"Als... en dat is een woord wat ik niet vaak gebruik maar als ik haar ooit zou moeten missen dan zou ik niet weten wat te beginnen. Zij is het allerbelangrijkste in mijn leven. Met haar kan ik discussiëren, met haar kan ik vechten, ik ben gek op haar! Acht jaar zijn we getrouwd nu. En elk jaar op 31 december gaan we naar Lourdes. Ook dit jaar. Er is een heel groot feest in Rio en pas op, ik hou van feesten, maar de overgang die wil ik met mijn vrouw vieren. Samen geknield in de grot waar Maria verscheen. Samen bidden. Dat is een moment van devotie en van hoop. Dankbaar zijn voor de zegeningen van ons leven. Samen in de stilte en in de koude. Ben jij wel eens in Lourdes geweest?"

In Lourdes niet maar je meent wel indruk te kunnen maken met dat je gisteren in Fatima geweest bent waar Maria verschenen is aan drie herderskinderen. Sterker nog, ditmaal is het jouw beurt om in jouw tas te graaien en er een Portugees boek uit te halen dat je daar voor hem kocht. Over Santa Teresa.

"Hoe wist jij dat ik..."

Hij haalt zijn portemonnee boven.

Nog voor je grootmoedig kunt zeggen 'No, no, it is a present' toont hij je twee bidprentjes. Een van Maria. En een van Santa Teresa.

"Santa Teresa.", mompelt hij. Het klinkt als de zachte aanhef van een lied. Maar de liedjes die Coelho in zijn jeugd

schreef waren minder vroom, weet je. Hij vormde een team met de Braziliaanse ster Paul Seixas en ze noemden zich de 'Alternative Society'. In hun liedjes verborgen ze duivelse boodschappen. Het getal ven Het Beest 666 klonk als een sinistere mantra op de achtergrond.

"Op dat moment geloofde ik dat het me succes en fortuin

bracht. Ik was me er niet van bewust dat ik een donker pad zonder ethische waarden volgde. De 'Alternative society' was wel een soort van geheim genootschap. Ik was verteerd door egoïsme."

Het legde hem geen windeieren. Als 27 jarige was hij miljonair en zong heel Brazilië zijn hits. Liedjes die indirect opriepen om een wereld te creëren waar de sterken bediend zouden worden door de zwakken en de enige wet was dat je je verlangens bevredigde.

"Heb je wel eens cocaïne gebruikt? Nee? Hoe dan ook, zo voelde het. We dachten dat we alles controleerden, dat we handelden in dienst van iets hogers. Het Beest? Maar het was een illusie. We controleerden juist niets."

In zijn boek 'The Valkyries' beschrijft hij hoe hij tot dat inzicht inkomt. Het Beest komt zijn prijs innen op het toppunt van zijn muzikale roem. Urenlang reciteert hij onder het stromende water van zijn douche vergeten gebeden als echo van zijn jeugd.

"Ook in het donkerste woud is God altijd aanwezig. De sensatie van dat te ervaren is minstens zo sterk als cocaïne. Laat ik het zo zeggen; dat is 'the real thing'. Zoals Coca Cola. Die andere extreme uitwassen zijn vals. Maar God, die is, die is genereus, genadig, mededogend."

De volgende dag was zijn muziekcarrière over. Een telefoontje van CBS meldde zijn ontslag. Zonder opgave van redenen.

Het zou hem vaker overkomen, weet je uit The Valkyries. Iedere keer wanneer hij zijn zaakjes bijna voor elkaar had, werden ze hem ruwweg uit handen geslagen.

J. geeft hem een opdracht om die vloek te breken.

"Ik ging naar de Mojave woestijn in Los Angeles. Ik ben altijd erg zelfdestructief geweest. Ik geloofde niet dat ik geluk of liefde of succes verdiende. Dus iedere keer glipte het ook net op het laatst uit mijn handen. In de woestijn heb ik dat verbond tegen mezelf verbroken. Ik zelf was steeds mijn grootste vijand. Het gevaar zat steeds in mij zelf, niet ergens buiten. In de woestijn heb ik m'n beschermengel ontmoet en met hem gewed dat ik nooit meer in die val zou trappen. Tot op de dag van vandaag heb ik me daar aan gehouden. Kijk, deze ring herinnert me dagelijks aan die weddenschap."

Hij toont je de ring met twee om elkaar heen kronkelende slangen die de motor rijdende vrouwelijke apostel ook herkent in zijn boek. Zij helpt hem zijn engel te vinden.

"Ja jammer, dat The Valkyries nog niet in het Nederlands verschenen is. Het ligt mij nauw aan het hart. Maar ja, je mag niet vergeten dat mijn boeken nog maar sinds 94 internationaal uitgebracht worden. In mijn nieuwe boek 'De Zahir' dat al wel in het Nederlands verschenen is, vertel ik meer over hoe ik uiteindelijk succesvol werd en het prijskaartje dat daaraan vast hing.""

Hij neemt een Portugese versie van dat boek en schrijft er een onleesbare Portugese opdracht in terwijl hij je aanspoort nog een laatste vraag te stellen. Die heb je wel. Of hij nog een advies heeft voor een jonge man met een droom?

"Ja natuurlijk; lef, lef en nog eens lef! Breek de regels. Volg nooit de uitgestippelde paden. Probeer wat anders te doen ook al vertellen mensen dat je gek bent. Fuck off! Iedereen is toch gek? Gooi je vleugels in de wind. Natuurlijk zal je lijden. Maar betaal die prijs. Alles wat je dromen kunt, is mogelijk. Volg gewoon je pad. Dat is het enige wat je te doen staat."

Hij schudt je de hand die niet langer klam is. Dan geef hij je zijn visitekaartje.

"Aarzel niet om me op te zoeken als je in Rio bent.", zegt hij, "Ik herken veel in je."

En met vlinders in je buik, dartel je over de trappen van het Tivoli-hotel. Je gooit je vleugels in de wind en je weet dat alles mogelijk is. Van koffie drinken met je lievelingsauteur op vakantie tot... alles wat je maar dromen kunt.

Geert Kimpfen